

תקצירי פעילויות והרצאות – כנס "לימוד ערבה" השישי, 13-14 פברואר 2014

פאנל בנושא: בחינת המציאות הישראלית לאור השינויים ברעיון הציוני
משתתפים: זהר רביב, אורית קמיר, אריאל פיקאר, יאיר גרבוז; מנחה: אלקנה שרלו

מצבה המדיני-בטחוני של ישראל

גיורא איילנד [הרצאה]

סקירה אקטואלית רלבנטית של ישראל במרחב משתנה.

בתפריט המחקר "מחלה בצלוחית": תאי-גזע לגילוי תרופות מצמחים

ריבקי אופיר [הרצאה ודיון]

רוב התרופות היעילות מקורן בחומרי טבע ובעיקר צמחים/עצים. שאלה פתוחה בפני חוקר המחפש תרופות חדשות היא: מהו מודל המחלה הנכון לסרוק חומרים עם פוטנציאל לגילוי תרופות חדשות? ב 2006 נעשתה פריצת דרך בעולם המדע וכיום אפשר להחזיר בזמן תאים בוגרים של אדם (למשל תאי עור או תאי דם) ולגרום להם להתנהג כתאי גזע עובריים (תאי גזע עובריים הם המיזוג של ביצית+זרע). "תאים מתוכנתים" כאלו שנלקחו מחולים משמשים כמודל של מחלות בצלוחית ומשמשים לגילוי תרופות חדשות.

מדרש מחול: 'אני-אתה' – דיאלוג בובריאני בתנועה

אורנה אסף - מלכה [סדנא]

"הריני מסתכל באילן... יכולני לראותו... יכולני לחוש יניקתם של השורשים... יכולני לשייך אותו למינו... אולם יכול גם שיתרחש...שעם הסתכלותי באילן אהיה משובץ בזיקה אליו, והוא שוב אינו לז...". - מרטין בובר. בסדנא, נתבונן באיכויות השונות הללו באמצעות תרגילי בסיס מטכניקת קונטקט אימפרוביזציה וננסה להבין דרך הגוף המתנועע מושגים ממשנתו הדיאלוגית של בובר. אין כל צורך בניסיון קודם בתנועה, רק רצון טבעי להתנועע.

"מעשה בארבעה שנכנסו לפרדס"

אהוד בנאי [הרצאה ושיחה]

דיון בסיפור הגמרא "מעשה בארבעה שנכנסו לפרדס", על הצורך לצאת מביין המצרים אל המרחב.

ישראל- בין מצרים

רון בן ישי [הרצאה ודיון]

בטחון מדינת ישראל ובטחון האזור בתקופה הנוכחית: מצבה הביטחוני והאסטרטגי של מדינת ישראל: האיזמים "מגרעין ועד סכין" כמאמרו של בני גנץ, תפיסת הביטחון, שיטות הפעולה והמדיניות שבאמצעותם ישראל מתמודדת היום ובעתיד עם הגרעין האירני, ארסנל הנשק תלול-המסלול שמכוון לעורף הישראלי מלבנון סוריה עזה וסיני, איום הטרור של הג'יהאד העולמי המתפתח על גבול מצרים ובגולן ואפשרות לפרוץ אינתיפאדה שלישית בגדה.

כיצד ומדוע מתרחשים שינויים באמנות?

יאיר גרבוז [הרצאה]

על האופן שבו האמנות מתפתחת, משתנה ויוצרת פערים ואי הבנות זמניים, והדרך בה היא נעשית נגישה ומובנת.

מפעל ההתיישבות ביש"ע ודרכי הכרעה בעתיד ע"י החברה בישראל פנחס ולרשטיין [דיון]

המהלך להתיישבות ביהודה ושומרון ע"י תנועת "גוש אמונים" כרצון להחלת הריבונות הישראלית. גוונים בציבור ביהודה ושומרון מאנשי "תג מחיר" ועד הזרם הממלכתי. האם הציבור יקבל הכרעה ממלכתית ובאיזה תנאי? נכונות להישאר תחת ריבונות אחרת?

פיזור האוכלוסייה בישראל כיעד לאומי? ודיוור בר השגה בפריפריה פנחס ולרשטיין [דיון]

יצירת מהלך לפיזור אוכלוסייה לפריפריה כיעד אסטרטגי. מול התמודדות בתת אכלוס. דרכים ליצירת דיוור בר השגה בנגב ובגליל. מדוע מעבר חיל אויר לנבטים לא עודד אוכלוסייה לעבור לנגב ואיך להתכונן להצלחה כתוצאה ממעבר צה"ל לנגב.

החטא ועונשו: אדם וחווה באמנות הרנסנס והבארוק גיא טל [הרצאה]

בבואו של אמן לצייר את אדם וחווה, עליו להתייחס למגוון האופציות העומדות לרשותו: האם להראותם כיצרי בריאה מושלמים או כחוטאים? מי מהם כבר טעם מהפרי האסור? ואולי לתאר את גירושם מגן עדן או את אורח חייהם שלאחר הגירוש? כיצד להביע באופן חזותי את הזיקה בין חטא, מיניות ואשמה? האם לחשוף או להסתיר את מערומיהם? כיצד גן עדן נראה ואילו בעלי חיים יאכלסו אותו? ההרצאה תדון בבחירות של מספר אמנים ותציע משמעויות אפשריות לבחירות הללו.

האישה העירומה והמבט הגברי: שושנה והזקנים באמנות המערבית גיא טל [הרצאה]

התוספת הייצוגית לספר דניאל שהשתמרה בתרגום השבעים ונכללה בביבלייה הנוצרית מביאה סיפור זימה דרמטי. שני שופטים זקנים בבבל מנסים לשדל את שושנה, אשת יהויקים, לשכב עימם, ומשזו מסרבת הם נוקמים בה ומאשימים אותה בניאוף. אמני הרנסנס והבארוק – ביניהם טינטורטו, ארתמיסיה ג'נטילסקי, רובנס ורמברנדט – הרבו לתאר את הסצנה בה שושנה העירומה חשופה למבטיהם של צמד הגברים. עם זאת, כל אחד מהאמנים בחר באסטרטגיה אמנותית שונה, וזו משפיעה על אופן קריאת הנרטיב והבנת משמעות היצירה.

אוניברסיטה – ממגדל שן למגדל שמירה ולחומה ומגדל רבקה כרמי [הרצאה]

המנדט המסורתי והאליטיסטי של אוניברסיטה הוא לייצר ידע חדש (מחקר) ולהפיצו (הוראה). במרוצת השנים הפכה האוניברסיטה למגדל השמירה של החופש האקדמי, חופש המחשבה והדבור וגם למקור צמיחה כלכלי, תרבותי וחברתי. ההרצאה תדון במשמעות השינויים הללו הן לאקדמיה והן לחברה.

"שמואל הנביא – המעיל של אמא" בני לאו [הרצאה]

מבט כולל על פעילותו של הנביא שמואל כנקודת ראשית במלכות ישראל. שמואל מעביר את העם ממציאות שבטית לממלכה. בלימוד נעסוק ביחס שבין מקדש לרוחניות נטולת טריטוריה.

"ירמיהו הנביא – גורלו של חוזה"

בני לאו [הרצאה]

מבט כולל על פעילותו של הנביא ירמיהו כנקודת סיום במלכות ישראל. ירמיהו מעביר את העם ממציאות של מדינה לעם גולה בנכר.

התקשורת בישראל: ממלאת את תפקידה או מועלת בו?

גדעון לוי [הרצאה ודיון]

התקשורת בישראל היא תקשורת חופשית יחסית ומסחרית כמעט כולה. בשנים האחרונות היא הפכה לסוכנת בידור, למפזרת חרדות ולמלבה רגשות ויצרים. בנושא הגורלי של הכיבוש הישראלי בשטחים היא משתפת הפעולה הגדולה עם השלטון. מדחיקה, מסתירה, משקרת ומאמצת את הנרטיב הלאומי ואת שפת הכיבוש. כך גם היא נוהגת בנושא מבקשי המקלט מאפריקה. למה?

החברה הישראלית והכיבוש: הולכת עם ומרגישה בלי

גדעון לוי [הרצאה ודיון]

החברה הישראלית הורידה את הכיבוש מסדר יומה. תהליכים שיטתיים של דה-הומניזציה ודמוניזציה של הפלסטינאים, מסייעים לישראלים לאבד כל ספקות ולבטים מוסריים לגבי המשכו של הכיבוש. לאן הולכים מכאן ואיך יוצאים מזה? מדינה אחת? שתיים?

ישיבות בבל, ארץ ישראל ונשיאה בנטל

יוסף יצחק ליפשיץ [הרצאה ודיון]

לימוד אגדה תלמודית ממסכת כתובות העוסקת בשבח ארץ ישראל. הטקסט יינתן למשתתפים עם תרגום המלים מארמית, ולאחר הסבר הטקסט ייערך לימוד סימפוזיוני, כאשר המגמה תהיה להסב את הדיון על היחס השונה של חכמי בבל ללימוד התורה כמרכז החיים הדתיים מחד גיסא, וליחסם של חכמי ארץ ישראל בהנהגתו של רבי יוחנן לעיסוק בפרנסה ובחיים כמוקד הפעילות הדתית.

על חסידים, חכמים וצדק חברתי

יוסף יצחק ליפשיץ [הרצאה ודיון]

לימוד אגדה תלמודית ממסכת חולין העוסקת במפגש בין רבי פנחס בן יאיר ובין רבי יהודה הנשיא. הטקסט יינתן למשתתפים עם תרגום המלים מארמית, ולאחר הסבר הטקסט ייערך לימוד סימפוזיוני, כאשר המגמה תהיה להסב את הדיון אל ההבדל בין שתי גישות החכמים. האחד חסיד ובעל רגישות סוציאלית. האחר חכם הנוהג כקפיטליסט בעל הון.

הידור מצוות באומנות מגזרות הנייר המסורתיות

ציפורה נאמן [הרצאה וסדנת יצירה]

ציפורה נאמן, דור שני לגוזרי נייר, תפתח בפני המשתתפים עולם מופלא של מגזרות הנייר המסורתיות, אשר היו חלק חשוב בחיי היהודים בכל התפוצות עוד מהמאה ה-14. בהרצאה נגלה גם את התפקידים הרבים שמלאה האמנות השימושית היפה הזאת בחיי היהודים בכל קצוות תבל. נתמקד ב"לוחות המזרח". בסדנה תתקיים תצוגה של מגזרות נייר והמשתתפים ילמדו איך ליצור מגזרות נייר משלהם.

"רייזעלעך או שבועות'לך" – מגזרות נייר כתחליף לירק לשבועות **ציפורה נאמן [הרצאה וסדנת יצירה]**

ציפורה נאמן, תפתח בפני המשתתפים עולם מופלא של מגזרות הנייר המסורתיות, אשר היו חלק חשוב בחיי היהודים בכל התפוצות עוד מהמאה ה-14. בהרצאה נגלה גם את התפקידים הרבים שמלאה האמנות השימושית היפה הזאת בחיי היהודים בכל קצוות תבל. נתמקד ברייזעלעך ושבועות'לך – קישוטים מיוחדים לחג השבועות. בסדנה תתקיים תצוגה של מגזרות נייר והמשתתפים ילמדו איך ליצור מגזרות נייר משלהם.

ממצדה להרודיון – לוחמים ומורדים במדבר יהודה בסוף תקופת הבית השני **רוני פורת [הרצאה]**

בסוף ימי הבית השני, במאות הראשונה והשנייה לסה"נ (התקופה הרומית הקדומה) זעזעו את הארץ שתי מרידות של היהודים ברומאים – "המרד הגדול" ו"מרד בר-כוכבא". סופן המר של שתי המרידות התרחש במדבר יהודה, ששמש כאזור מקלט אסטרטגי, דבר שחייב את הרומאים להתמודדות צבאית חסרת תקדים. תוצאות המרידות, ובהן מחיקת האוכלוסייה היהודית ביהודה, סימלו ואף הביאו בפועל לשינוי תפיסתי בעם היהודי ובמנהיגיו עד העת החדשה; בין היתר בהתייחסות למתח שבין חרות פיזית לחירות רוחנית-דתית. השרידים הארכיאולוגיים שנמצאו במדבר יהודה מהווים הד דרמטי לאירועים אלו.

'בלשון בני אדם' - לקראת שפה דתית חדשה **אריאל פיקאר [הרצאה ודיון]**

האמונה הדתית היא תופעה רציפה ואותנטית. אי אפשר להתעלם ממנה או להדחיק אותה. אנו זקוקים לה מפני שהיא מעניקה לנו משמעות, זהות ושייכות. השפה והתרבות הדתית היא מערכת סמלים וערכים מורכבת המעשירה ומעמיקה את הקיום האנושי ואת יכולות הביטוי שלו. היא קושרת בין הקיום שלנו בהווה לבין שרשרת הדורות שקדמו לנו, והיא מחברת בין יהודים בכל העולם. איננו רוצים לוותר על אוצר תרבותי כזה. דא עקא, השפה הדתית המקובלת אינה מתקבלת על הדעת. בהרצאה זו יציע המרצה ניסוח חדש לשפה דתית שיש לה מובן ומשמעות אנושית.

מנישואי בעלות וקניין ל'נישואי ברית' **אריאל פיקאר [הרצאה ודיון]**

נעסוק במקורות למסלול נישואין הלכתי חדש אשר ניתן לכנותו בשם "נישואי ברית". נישואין אלו יהיו מבוססים על "נישואי בני נח" שהם נישואין בעלי אופי שוויוני ואינם כוללים בעלות וקניין אלא ברית בין איש ואשה. תפיסת הנישואין המסורתית מבוססת על קניין של האיש את מעמדה האישי של האשה ובעלות על מיניותה. בעלות זו היא היוצרת את אי השוויון הבא לידי ביטוי מובהק במצב של גירושין. לעומתם "נישואי ברית" אינם מבוססים על בעלות והם שוויוניים. ל"נישואי ברית" יש משמעות דתית והלכתית מפני שהם מבוססים הלכתית על המודל של 'נישואי בני נח' התקפים גם ליהודים.

גבריות ישראלית בין המצרים **אורית קמיר [הרצאה ודיון]**

הגבריות הישראלית נקרעת בין מספר אידיאלים: חלקם "יהודים", חלקם "ציונים", וחלקם "מודרניים" (קפיטליסטים צרכניים). חלק מרכיביהם של חלק מן האידיאלים אינם עולים בקנה אחד זה עם זה, ויוצרים מתח עמוק בנפשותיהם של מי שמבקשים לישב ביניהם. הדוברת תבקש את עזרת הקהל במחשבה על נושא זה, שמטריד אנשים רבים – אך אינו זוכה להכרה מספקת.

"על הפנים": משמעות ראיית האלוהות עין בעין במקורות ישראל **זהר רביב [הרצאה ולימוד]**

מוטיב "ראיית המלכות" כמפגש אינטימי עם מקור סמכות עליונה - מפגש שבחובו יתרונות גדולים וסכנות גדולות אף יותר! שזור במקורות ישראל למן העת העתיקה, ובא לידי ביטוי הן במרחבים הפוליטיים-מדיניים והן ברבדים התיאולוגיים-רוחניים. הרצאה זו סוקרת את התפתחות מוטיב "ראיית המלך" ומציג את השפעתה הגדולה על ספרות הנביאים, המדרש, המיסטיקה והאפוקליפטיקה היהודית.

גאולת הכלכלה – עיון בנס ובניסיון המן המדברי **אלקנה שרלו [לימוד]**

אחד הניסים הגדולים המסופרים על תקופת המדבר הוא נס המן, אותו לחם שמים שכלכל את בני ישראל במסעם ממצרים לארץ. אולם המן מוצג לא רק כנס אלא גם כניסיון – כמציב אתגר שיש לעמוד בו. מהו הניסיון שבמן? תוך עיון בפרשיות השונות אודותיו נעמוד על הרעיון הטמון בו הן בנוגע לקיום חיי הפרט והן בנגע להתנהלות של חברה. הנס עצמו אולי נשאר במדבר, אך האם נשכיל לטעום את טעמו גם היום?

אלכסנדר מוקדון בסיפורי האגדה **אביגדור שנאן [הרצאה]**

דמותו של כובש העולם הגדול כפי שהיא מצטיירת בסיפורים העוסקים בו והמפוזרים בספרות האגדה של חז"ל.

נתן שרנסקי [הרצאה]

הומור ותנ"ך **אפרים סידון ודני קרמן [הצגה]**

אפרים סידון מדבר על התנ"ך כמקור השראה לאנשי הומור וסאטירה מאז שירת ימי הביניים ועד לעידן הטלוויזיה. דני קרמן מדבר על ההומור החזותי בציור ובקריקטורה שמתייחסים לתנ"ך ומביא דוגמאות רבות.

הומור וסאטירה בתקשורת האלקטרונית והכתובה **אפרים סידון ודני קרמן [הצגה]**

אפרים סידון מדבר ומדגים בסרטונים את הסאטירה בטלוויזיה בעיקר כפי שהשתקפה בתוכניות "ניקוי ראש" ו"החרצופים".

דני קרמן מדבר ומדגים את גבולות הסאטירה הכתובה מביא דוגמאות מהמוסף הסאטירי "דבר אחר".

פעם היה פה ים – ישראל והערבה לפני 65-90 מיליוני שנים **שרית אשכנזי- פוליבודה [הרצאה]**

התחממות גלובלית איננו מושג ששמור רק לימינו. אירועים מאין אלו התרחשו לאורך כול ההיסטוריה של כדה"א. תקופת הקרטיקון העליון, שהתרחשה לפני 90 עד 65 מיליון שנה, מיוצגת היטב בסלעי הארץ ומאופיינת בהרבה מאוד שינויים אקלימיים. שינויים אלו השפיעו באופן ניכר על המערכת הימית הגלובלית. כתוצאה מכך, שקעו בכול ישראל סלעים עשירים בחומר אורגני (פצלי שמן) המסמלים את אחד האירועים המשמעותיים בהיסטוריה הגיאולוגית של אזור הלבנט.

יום חמישי בין השעות 11:15 עד 13:00

סיור ביום ה'- לפני תחילת ה"לימוד"

יש להירשם מראש

הכרות עם החקלאות בערבה

משך הסיור: כשעה ומחצה

מדריך: שאול לוביש

שאול לוביש, חקלאי וותיק ממושב עין יהב יוביל את הסיור בין תצפיות על הערבה, על המרחב ועל שטחי היישובים. יסופר על העבר, ההווה והעתיד הצפוי לחקלאות המקומית המיוחדת. כמי שנמנה עם וותיקי האזור, יעיד על התמורות והשינויים שחלו בהתיישבות ובחקלאות באזור. הסיור יסתיים בשעה 13:00.

יום שישי בין השעות 6:10 עד 7:30

סיור השכמה בשמורת שיזף: "חברותא של ציפורים"

יש להירשם מראש

הדרכה- יעל אלון

יציאה משער בית ספר שדה חצבה.

סיור למחוזות חייהם של הזנבנים. בהנחייתה של יעל אלון תושבת מושב חצבה. התחקות אחר התנהגות חברתית מיוחדת של קבוצות זנבנים, סוג של ציפורים החיות באזור הערבה. יעל תתאר ותספר אודות מחקרים שנעשים על התנהגות הזנבנים, תוך כדי תצפיות פעילות ושיטוט באזור חצבה.

קבלת שבת - בית תפילה ישראלי [הקהילה בתל אביב] אסטבן גוטפריד, קלידים: זהר ניר

במבואת הכניסה לאולם רוזנטל

קבלת שבת ישראלית מלווה בשירה, תפילה חווייתית, מוזיקה חיה וריקודים יחד בקהילה. קבלת השבת בבית תפילה ישראלי היא חוויה הפונה לישראלים בעלי רקע חילוני ומסורתי המעוניינים לעצב לעצמם חיי קהילה בעלי משמעות תוך כדי שילוב בין המסורת היהודית לתרבות הישראלית העכשווית. מוזמנים גם ילדים. הכניסה חופשית גם למי שלא נרשמו לכנס.